Maa- ja metsätalousministeriö Neuvostoraportti EU/12/2024-MMM-77

Uusitalo Laura 12.9.2024

Epävirallinen maatalousministerikokous Unkarissa Budapestissä 8.-10.9.2024 - neuvostoraportti

Kokous

Epävirallinen maatalousministerikokous Unkarissa Budapestissä 8.-10.9.2024

EU:n maatalousministerit kokoontuivat epäviralliseen maatalousministerikokoukseen Unkariin Budapestiin 8.-10.9.2024. Paikalla oli 11 jäsenvaltion ministerit. Suomea epävirallisessa ministerikokouksessa edusti maa- ja metsätalousministeriön kansliapäällikkö Pekka Pesonen.

Maatalousministerien kokouksen aiheena oli ”Viljelijäkeskeinen EU:n maatalous – kohti kilpailukykyistä, kriisinkestävää, kestävää, viljelijäystävällistä ja tietoon perustuvaa tulevaa yhteistä maatalouspolitiikkaa (YMP)”. Unkari aloitti tällä keskustelulla neuvoston keskustelut tulevasta YMP:stä, josta odotetaan asetusehdotuksia vuonna 2025. Unkarin tavoitteena on saada aikaan YMP:n tulevaisuudesta neuvoston päätelmät, jotka hyväksyttäisiin joko loka- tai marraskuun maatalous- ja kalastusneuvostossa.

Unkari kysyi ministereiltä YMP:n uudesta toimeenpanomallista, ympäristötoimiin kannustamisesta sekä riskienhallinnasta.

Jäsenvaltiot totesivat, että tarvitaan viljelijäystävällistä ja vahvaa yhteistä maatalouspolitiikkaa. Maatalouden strateginen rooli pitää tunnustaa ja viljelijät tarvitsevat vakautta. Uudelle kaudelle voidaan jatkaa edellisessä uudistuksessa käyttöön otetulla suoritusperusteisella YMP:n toimeenpanomallilla, mutta sitä pitää yksinkertaistaa ja joustavoittaa.

Jäsenvaltiot totesivat, että YMP:n alla pitää tehdä ympäristö-, ilmasto- ja biodiversiteettitoimenpiteitä, mutta viljelijöille pitää tarjota niihin taloudellisia kannustimia. Kestävyyden kolmen ulottuvuuden (ympäristö, talous, sosiaalinen) välillä pitää olla tasapaino.

Jäsenvaltiot painottivat riskien ennaltaehkäisyn, riskienhallinnan ja kriisinhallintatoimien tärkeyttä. Maanviljelijöiden resilienssiä pitää kehittää. Nykyisen YMP:n kriisinhallinnan työkalupakkia ja rahoitusta pidettiin riittämättömänä.

Seuraava maatalous- ja kalastusneuvosto järjestetään 23.9.2024 Brysselissä.

Puheenjohtajavaltio Unkari alusti keskustelua toteamalla, että viljelijät ovat viime aikoina kärsineet mm. ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja huonosta markkinatilanteesta. Mm. näistä syistä keväällä oli viljelijämielenosoituksia. Viljelijät tarvitsevat vastauksia Euroopan tasolla.

Euroopan parlamentin maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunnan (AGRI) uusi puheenjohtaja Veronika Vrecionová totesi, että keskustelut uudesta yhteisestä maatalouspolitiikasta (YMP) aloitetaan oikeaan aikaan. Parlamentin AGRI-valiokunta aikoo pian kertoa omia prioriteettejaan tulevasta YMP:stä. Vrecionová vastasi ensimmäiseen kysymykseen, että yleisesti ollaan sitä mieltä, että tarvitaan muutoksia uuteen YMP:n toimeenpanomalliin. Vrecionová mainitsi myös keväiset viljelijämielenosoitukset. Tarvitaan lisää dataa ympäristö- ja ilmastoindikaattoreista. Tarvitaan politiikkavastauksia tuleviin haasteisiin. Lisäksi sukupolvenvaihdokset pitää laittaa keskiöön. Vrecionová vastasi toiseen kysymykseen, että on huolia siitä, miten viljelijöillä on kapasiteettia ja tahtoa toimia Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi, ellei toimista saa myös tuloja. Täytyy edistää ekosysteemipalveluita ja hiiliviljelyä. Vrecionová vastasi kolmanteen kysymykseen, että kriisien määrä kasvaa. Tämänhetkinen YMP:n kriisityökalupakki on aliresursoitu. EU:n tulisi tarkkailla ja oppia muilta mailta, kuten Yhdysvalloilta esim. tulovakuutuksista.

Tuottajajärjestöjen eurooppalaisen kattojärjestön **COPA**:n puheenjohtaja Christiane Lambert totesi, että juuri päättynyt strateginen vuoropuhelu on osoittanut, että on mahdollista siirtyä pois ylhäältä-alas-näkökulmasta, millainen esim. Pellolta pöytään -strategia oli. Vuoropuhelun jäsenet tunnistivat ruokaturvan tärkeyden ja maatalouden strategisen luonteen. Vuoropuhelun raportti antaa syötteitä tulevalle työlle. Raportissa todetaan, että viljelijät tarvitsevat oikeudenmukaisen tulotason ja heidän asemaansa elintarvikeketjussa pitää parantaa. Lisäksi tarvitaan koherenssia politiikkojen ja kansainvälisen kaupan välillä. Riittävä rahoitus on välttämätöntä siirtymälle; tarvitaan erillinen budjetti siirtymälle sekä erillinen ennallistamisrahasto. Näiden rahoituksen on tultava YMP:n budjetin ulkopuolelta. Suorat tuet ovat tärkeitä. Ympäristötuet ovat tehneet viljelijöiden elämästä vaikeaa. Meidän tulisi palkita viljelijöitä näistä toimenpiteistä ja siten kannustaa toimiin. Lambert totesi, että riskien määrä on moninkertaistunut, mutta vain 15 % EU:n viljelijöistä on ottanut vakuutuksen.

Osuuskuntien eurooppalaisen kattojärjestön **COGECA**:n puheenjohtaja Lennart Nilsson totesi, että maatalousosuuskunnat ovat tärkeitä ja tämä todettiin myös strategisessa vuoropuhelussa sekä komission puheenjohtaja von der Leyenin puheessa. Tämä pitää ottaa huomioon YMP:n toimeenpanomallissa. On tärkeää sujuvoittaa prosessia, jolla osuuskunnat voivat hakea tuottajaorganisaatiostatusta. Tulevassa YMP:ssä kestävyystavoitteet kasvavat, mutta tulee muistaa kestävyyden kaikki kolme pilaria. On tärkeää, että toimitaan markkinoiden kanssa samassa tahdissa. Osuuskunnat auttavat riskienhallinnassa ja ne ovat auttaneet läpi kriisien. Nilsson otti esiin myös tämän vuoden viljasadon, joka on ollut monin osin pettymys. Eläinsektorilla on sinikielitaudin uhka.

Nuorten tuottajien eurooppalaisen kattojärjestön **CEJA**:n puheenjohtaja Peter Meedendorp painotti sukupolvenvaihdosten tärkeyttä maataloudessa. Meedendorp piti kokouksen aiheen otsikon termeistä, kuten viljelijäystävällinen ja tietoon perustuva maatalous. On tärkeää saada aikaan positiivisia ja merkittäviä vaikutuksia. On parannettava riskienhallintaa ja kannustettava ympäristötoimiin. YMP:n pitää osallistua viljelijöiden aseman parantamiseen elintarvikeketjussa. Parhaillaan on puute kestävyysstandardeista ja on epäjohdonmukaisuuksia. Meedendorp totesi, että YMP:hen tarvitaan pakollinen riskienhallinta, mutta sen pitäisi olla viljelijöille vapaaehtoinen. Kestävyyssiirtymä parantaa viljelijöiden resilienssiä, mutta tarvitaan riittävä rahoitus. Meedendorp otti esiin myös sosiaaliset ja alueelliset epätasapainot sekä eläkkeiden puutteen.

Unkarin maatalouskamarin (**The Hungarian Chamber of Agriculture**) varapuheenjohtaja Katalin Süle totesi, että maatalousbudjettia pitää kasvattaa. Korkeilla standardeilla ja kestävyydellä on hinta. Pitää olla tasainen pelikenttä EU:n tuottajien ja kolmansien maiden tuottajien välillä.

Komission maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosaston (**DG AGRI**) pääjohtaja Wolfgang Burtscher totesi, että tätä keskustelua tarvitaan. Strategisen vuoropuhelun näkökulma oli vastainen ylähäältä-alas-päätöksenteolle ja polarisaatiolle. Vuoropuhelussa oli mukana moninainen ryhmä, joka on nyt tullut yhteiseen johtopäätökseen tulevasta. Vuoropuhelun päätelmät antavat syötteitä uuden komission työhön, kuten ensimmäisen 100 päivän aikana annettavaan visioon maataloudesta sekä tuleviin YMP:n asetusehdotuksiin. Tämä epävirallisen maatalousministerikokouksen keskustelu on hyvin olennainen ja hyödyllinen komissiolle. Joitakin ajatuksia tulevista YMP-ehdotuksista oli komission työohjelmassa. Ruokaturva ja -suvereniteetti ovat tärkeitä. Komission puheenjohtaja von der

Leyen pitää maataloutta keskeisenä osana eurooppalaista elämäntapaa. Uuden politiikan pitää taata tulotaso, olla kohdennettu ja tasapainossa. Politiikan tulee palkita viljelijöitä, kun he tekevät toimia ympäristön, ilmaston ja biodiversiteetin eteen. YMP ei ole kuitenkaan tyhjiössä, vaan tuleva monivuotinen rahoituskehys on ratkaiseva ei vain rahoituksen vaan myös hallintojärjestelmän kannalta. Vesiresilienssi, ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja laajentuminen ovat teemoja, jotka tulevat mukaan. Yksinkertaistaminen on myös yksi tulevan komission päätavoitteita. Komissio kuuntelee hyvin tarkkaan tulevina viikkoina ja kuukausina ajatuksia tulevasta YMP:stä.

Puheenjohtaja kertoi, että syyskuun maatalous- ja kalastusneuvostossa 23.9. on tarkoitus järjestää epävirallinen ministerilounas, jossa strategisen vuoropuhelun vetäjä professori Strohschneider esittelee raportin tulokset. Neuvoston on mahdollisuus sanoa mielipiteensä tulevasta YMP:stä neuvoston päätelmien muodossa. Tämä epävirallisen maatalousministerikokouksen keskustelu on ensimmäinen askel siinä prosessissa. Päätelmät eivät sisällä budjettiin liittyviä asioita.

Puheenjohtajavaltio Unkari kysyi seuraavia **kysymyksiä** vuoden 2027 jälkeisestä YMP:stä:

> 1) Mitä nykyisen YMP:n toimeenpanomallin elementtejä voitaisiin muuttaa kilpailukyvyn lisäämiseksi, hallinnollisen taakan keventämiseksi ja viljelijäystävällisyyden lisäämiseksi? Minkä toimenpiteiden pitäisi olla keskeisimpiä välineitä kahdessa pilarissa vuoden 2027 jälkeisessä YMP:ssä?
>
> 2) Miten vuoden 2027 jälkeinen YMP voi kannustaa viljelijöitä osallistumaan vihreään siirtymään varmistaakseen kestävän eurooppalaisen maataloussektorin vaarantamatta kuitenkaan sen kilpailukykyä?
>
> 3) Miten kriisitilanteet voidaan hoitaa paremmin ja minkälaisia EU-tason ennaltaehkäisy-, riskienhallinta- ja kriisinhallintatoimia tarvitaan, jotta haasteisiin voidaan vastata tehokkaasti ja jotta EU:n maataloudesta saadaan kriisinkestävä?

Kysymys 1:

Jäsenvaltiot totesivat, että tarvitaan viljelijäystävällistä ja vahvaa yhteistä maatalouspolitiikkaa. Maatalouden strateginen rooli pitää tunnustaa ja tulevalla YMP:llä pitää olla vahva rahoitus kahden pilarin kautta. Halutaan enemmän kehitystä kuin mullistusta (evolution not revolution). Viljelijät tarvitsevat vakautta ja muutosten on oltava ennakoitavissa olevia. YMP:n tulee kuitenkin vastata uusiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, laajentumiseen ja geopoliittiseen tilanteeseen. Uudelle kaudelle voidaan jatkaa nyt uusimmassa uudistuksessa käyttöön otetulla suoritusperusteisella YMP:n toimeenpanomallilla, mutta sitä pitää yksinkertaistaa ja joustavoittaa. Voitaisiin esim. vähentää indikaattorien määrää, joustavoittaa yksikkötukien asettamista, pitää suunnitelma strategisemmalla tasolla, nopeuttaa suunnitelman muutosprosessia ja pitää ensimmäiset vuodet harjoitusvuosina ilman sanktioita. Yksi jäsenvaltio totesi, että yksi yhteinen strategiasuunnitelma jäsenvaltiotasolla on haastava alueellisessa jäsenvaltiossa. Suurin osa jäsenvaltioista totesi, että suorien tukien on oltava keskeisimpiä välineitä tulevassa YMP:ssä. Useat jäsenvaltiot ottivat myös esiin sukupolvenvaihdosten edistämisen tärkeyden. Myös maaseudun kehittämistä painotettiin. Moni jäsenvaltio otti myös esiin, että viljelijän asemaa elintarvikeketjussa pitää parantaa. Yksi jäsenvaltio otti esiin tukien tasaamisen jäsenvaltioiden välillä. Lisäksi yksi jäsenvaltio otti esiin, että ehdollisuuden järjestelmää pitää arvioida ja että se ottaisi jatkossa paremmin huomioon paikalliset olosuhteet.

Suomi vastasi ensimmäiseen kysymykseen, että uusi toimeenpanomalli toimii hyvin. Sen kahden pilarin mallin tulisi toimia pohjana myös seuraavalle kaudelle. YMP:n ulkopuolelta tulee jatkossakin lainsäädäntöä, jolla on vaikutusta maataloussektoriin. Tulevaan politiikkaan on varmistettava menettelyt, joilla taataan vakaus ja ennustettavuus. Toimeenpanomalliin tarvitaan lisää joustavuutta. YMP:n strategiasuunnitelman muutosprosessi on liian pitkä. Siksi voitaisiin lisätä sellaisten asioiden määrää, joita voisi muuttaa kevyemmällä menettelyllä. Avainsanoja tulevaisuudessa tulee olla yksinkertaista-

minen ja joustavoittaminen, niin yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisuudessa kuin esimerkiksi luonnonmukaista tuotantoa koskevissa säännöissä. Tulevan YMP:n strategiasuunnitelman sisältöä pitäisi tiivistää olennaisiin asioihin. Tämä toisi kansalliselle tasolle lisää joustoa ja subsidiariteettia, joita tarvitaan erityisesti valvontojen ja sanktioiden toimeenpanossa. YMP:n tuki-instrumentit ovat pääsääntöisesti asianmukaisia. Suomelle tärkeitä toimia ovat mm. tuotantosidonnaiset tuet, epäsuotuisten alueiden tuki, ympäristö- ja ilmastokorvaus, eläinten hyvinvoinnin tuki ja investointituet. Suomi haluaisi lisää panostusta toimiin, joilla kannustetaan nuoria siirtymään alalle. Uudelleenjakotuen tarve ei ole sama kaikissa maissa ja siksi sen tulisi olla vapaaehtoinen.

Kysymys 2:

Jäsenvaltiot totesivat, että YMP:n alla pitää tehdä ympäristö-, ilmasto- ja biodiversiteettitoimenpiteitä, mutta viljelijöille pitää tarjota niihin taloudellisia kannustimia. Kestävyyden kolmen ulottuvuuden (ympäristö, talous, sosiaalinen) välillä pitää olla tasapaino. Yksi jäsenvaltio totesi, että keväiset viljelijämielenosoitukset osoittavat, että tasapainoa ei parhaillaan ole. Ympäristötoimien tekeminen ei saa vaarantaa maatalouden päätehtävää eli ruoantuotantoa. Muutama jäsenvaltio otti esiin sen, että kolmansien maiden tuottajien ei tarvitse täyttää samoja mm. ympäristöstandardeja ja tästä aiheutuu EU:n tuottajille kilpailuhaittaa. Pari jäsenvaltiota otti esiin, että alkuperämerkintöjä ja esim. eläinten hyvinvointimerkintöjä kehittämällä voitaisiin saada lisäarvoa tuottajille.

Suomi vastasi toiseen kysymykseen, ett tulevassa politiikassa fokuksen pitää olla ruoantuotannon tukemisessa ja perheviljelmäpohjaisen maatalouden ylläpitämisessä. Ympäristö- ja ilmastotavoitteiden edistäminen on tärkeää jatkossakin. Samalla on kuitenkin tärkeää tukea kannattavan ruoantuotannon ylläpitämistä ja EU:n huoltovarmuuden vahvistamista. Viljelijöille tulee tarjota enemmän kannustimia ympäristö- ja ilmastotoimenpiteiden tekemiseen. Sillä tavoin saadaan laajempi joukko viljelijöitä osallistumaan toimiin. Edelläkävijöitä ympäristö-, ilmasto- ja eläintenhyvinvointiasioissa pitää tukea, muuten nykyisessä korkeiden kustannusten ympäristössä kukaan ei halua mennä EU-minimivaatimuksia pidemmälle. Siksi EU-minimitason ylittävistä kansallisista vaatimuksista tulisi voida maksaa korvausta viljelijöille.

Kysymys 3:

Jäsenvaltiot painottivat riskien ennaltaehkäisyn, riskienhallinnan ja kriisinhallintatoimien tärkeyttä. Kriisien määrä on kasvanut viime aikoina. On mm. markkinakriisejä sekä säähän liittyviä kriisejä, kuten kuivuutta. Yksi jäsenvaltio totesi, että kriisitoimenpiteet pitää erottaa sen mukaan, mitkä ovat normaaleja markkinariskejä ja mitkä ovat äärimmäisiä sääolosuhteita. Nykyisen YMP:n kriisinhallinnan työkalupakkia pidettiin riittämättömänä. Moni otti esimerkiksi maatalousvarauksen, jonka kokoa pitäisi kasvattaa. Toisaalta osa jäsenvaltioista totesi, että sen käytön ehtoja pitäisi selventää. Yksi jäsenvaltio totesi, että sitä pitäisi käyttää enemmän esim. eläintautikriiseissä, toisen mukaan sen tulisi kohdistua markkinakriiseihin, ei niinkään luonnonolosuhteiden aiheuttamiin ongelmiin. Lisäksi osa jäsenvaltioista otti esiin, että pitäisi kehittää mm. maatalousvakuutuksia. Yksi jäsenvaltio totesi, että YMP:n yhteisen markkinajärjestelyasetuksen kriisitoimia on vaikea toimeenpanna. Yksi jäsenvaltio totesi, että kriisien ratkaisua ei saa jättää yksin jäsenvaltioiden vastuulle. Osa jäsenvaltioista viittasi Slovenian ja Kroatian aiemmin tekemään ehdotukseen siitä, että osa strategiasuunnitelman varoista ohjattaisiin riskienhallintaan. Maanviljelijöiden resilienssiä pitää kehittää. Moni jäsenvaltio otti esiin, että pitkän aikavälin resilienssin kehittäminen vaatii modernisaatiota, tutkimusta, tiedonjakoa sekä innovaatioita. Usea jäsenvaltio totesi, että kriisien ennaltaehkäisyä pitää parantaa ja tukea sitä parantavia investointeja ja esimerkiksi tutkia resilientimpiä kasveja.

Suomi vastasi kolmanteen kysymykseen, että kriisinhallinnan tarve on korostunut viime vuosina. EU:n maatalousvarauksen koko ei riitä kriiseihin vastaamiseksi. Riskien hallintaa tilatasolla ja jäsenvaltioissa tulee edistää. Esimerkiksi tulvien ja kuivuuden sekä eläin- ja kasvitautien riskit lisääntyvät. YMP:n strategiasuunnitelmiin tulee ottaa pakollisena elementti kriisinhallinnan kehittämisestä jäsenvaltiotasolla. Pieni osa YMP:n strategiasuunnitelman varoista voitaisiin myös ohjata kriisinhallintaan.

Kansallisen osarahoituksen tärkeys kriisituissa on tärkeää, jotta toimenpiteillä olisi vaikuttavuutta tilatasolla. Olennaista on nopea ja vahva reaktiokyky kriisitilanteessa. Lisäksi Suomi ja muutama muu jäsenvaltio tuki erään jäsenvaltion esiin ottamaa asiaa suden suojelustatuksen muuttamisesta ja toivoi nopeaa etenemistä asiassa.

DG AGRIn pääjohtaja Burtscher totesi loppupuheenvuorossaan, että jäsenvaltioiden puheenvuoroissa nousi esiin erityisesti, että halutaan YMP:n kehitystä, ei mullistusta (*evolution not revolution*). Lisäksi puheenvuoroissa nousi esiin riittävän rahoituksen tarve sekä suorien tukien tärkeys.

Burtscher totesi ensimmäiseen kysymykseen, että nykyinen YMP:n uusi toimeenpanomalli otettiin käyttöön vasta uusimmassa uudistuksessa. On pohdittava, onko tämä malli sopiva ja ottaako se huomioon jäsenvaltioiden erityispiirteet. On myös pohdittava, onko se liian monimutkainien. Komissio on valmis katsomaan kehitysideoita yksinkertaistamiseen niin viljelijöille kuin hallinnollekin.

Burtscher totesi toiseen kysymykseen, että lähes kaikki jäsenvaltiot viittasivat kestävyyden kolmeen pilariin. Tarvitaan kannustimia tehdä ympäristötoimia. Täytyy kehittää sitä, miten pystytään todistamaan tehty kehitys ja siihen on oltava faktoja ja lukuja. Siitä ei pidetä, koska se tarkoittaa raportointia, mutta mikäli meillä ei ole perusteita, ympäristötoimien vaikuttavuus kyseenalaistetaan. Ekologisessa siirtymässä täytyy ottaa huomioon, että Euroopassa on monia erilaisia maatalouden liiketoimintamalleja ja jotkut ovat kilpailukykyisempiä. On katsottava, että sopiiko samat toimet kaikille.

Burtscher totesi kolmanteen kysymykseen, että kaikki ovat sitä mieltä, että pitää katsoa ilmastonmuutokseen sopeutumista. Se vaatii valtavia investointeja. Maatalousvarauksen tulisi keskittyä markkinaongelmiin, mutta todellisuudessa komissiolle tulee jatkuvasti jäsenvaltioilta pyyntöjä maatalousvarauksen varoihin säästä johtuvien ongelmien takia. YMP:ssä on mahdollisuuksia riskienhallintatoimiin, mutta vain muutama on käyttänyt näitä toimia. Slovenian ja Kroatian ehdotus riskienhallinnasta on sellainen, jota tulee pohtia.

Puheenjohtaja veti keskustelua yhteen, että tarvitaan jatkossakin erillinen ja vahva YMP. Suorat tuet pitää säilyttää, jotta niillä kompensoidaan tulonmenetyksiä. Suoritusperusteinen toimeenpanomalli on sopiva, mutta on konsensus siitä, että järjestelmää pitää merkittävästi yksinkertaistaa. YMP:n strategiasuunnitelmien pitää olla strategisia ja suunnitelmien muutosprosessia pitää nopeuttaa. Lisäksi pitää säilyttää maatalous vihreässä siirtymässä. Viljelijöiden pitää olla kiinnostuneempia ja toimien pitää olla tasapainossa. Lisäksi keskusteltiin riskienhallinnan tärkeydestä. Unkarin tavoitteena on saada aikaan neuvoston päätelmät, jotka hyväksyttäisiin joko loka- tai marraskuun maatalous- ja kalastusneuvostossa.

Suomen edustajat
Kansliapäällikkö Pesonen, op Kaila, Uusitalo (MMM), Valonen (EUE)

Asiakirjat
Mainittu asiakohdittain

Liitteet -

Viite -